

#NE
YAP-
MALI?

NICK SRNICEK
ALEX WILLIAMS

GELECEĞİ İCAT ETMEK

POSTKAPİTALİZM VE
ÇALIŞMANIN OLMADIĞI
BİR DÜNYA

Delij

TÜRKÇELEŞTİREN:
AHMET A. SABANCI

Nick Srnicek

Kanadalı yazar ve akademisyen. Doktora derecesini 2013 yılında London School of Economics'ten alan Srnicek, hızlanmacılık (accelerationism), siyaset teorisi ve kıtlık-sonrası (post-scarcity) ekonomi üzerine araştırmalar yapmaktadır. Halihazırda, King's College London'da Dijital Ekonomi alanında öğretim görevlisidir.

Alex Williams

Londra Üniversitesi Sosyoloji Bölümü'nde öğretim görevlisidir. Hegemonya ve toplumsal karmaşıklık kuramlarını ele aldığı *Hegemony Now* (Verso) ve *Political Hegemony & Social Complexity* (Palgrave Macmillan) adlı çalışmalarının 2019 yılında yayımlanması beklenmektedir.

Ahmet Alphan Sabancı

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Felsefe Bölümü'nden mezun oldu. Yazar ve gazeteci olarak yaptığı çalışmalar, ulusal ve uluslararası basında yer aldı. Sosyal bilimler alanında çeşitli yayınevlerine çeviriler yaptı. Halen Medya ve İletişim Çalışmaları alanında yüksek lisans eğitimini sürdürüyor ve aynı alanda yürütülen projelerde yer alıyor.

GELECEĞİ İCAT ETMEK

© 2017, **Tudem Yayın Grubu**
1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

metin hakları © 2015, Nick Srnicek ve Alex Williams

İlk baskı 2015 yılında, İngiltere’de *Inventing the Future: Postcapitalism and a World Without Work* adı ile Verso tarafından yapılmıştır.

Bu kitabın telif hakları Metis Yayıncılık aracılığıyla alınmıştır.

YAZARLAR: Nick Srnicek ve Alex Williams

TÜRKÇELEŞTİREN: Ahmet Alphan Sabancı

EDİTÖR: Yasemin Ertuğrul

DÜZELTİ: Hilâl Aydın

SON OKUMA: Ayşegül Utku Günaydın

KAPAK TASARIMI: Burak Tuna

GRAFİK UYGULAMA: Aynur Sarıbüyük

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Eskişehir Yolu 40. Km. Başkent OSB 22. Cadde No:6 Malıköy/Ankara
Tel: 0 312 284 18 14

Birinci Baskı: Kasım 2018 (2000 adet)

ISBN: 978-605-2349-45-8

Yayınevi sertifika no: 11945

Matbaa sertifika no: 16031

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

DELİDOLU, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. A.Ş.’nin tescilli markasıdır.

www.delidolu.com.tr

#NE
YAP-
MALI?

NICK SRNICEK
ALEX WILLIAMS

GELECEĞİ İCAT ETMEK

POSTKAPİTALİZM VE
ÇALIŞMANIN OLMADIĞI
BİR DÜNYA

Deli

TÜRKÇELEŞTİREN:
AHMET A. SABANCI

İçindekiler

Giriş	7
I. Siyasi Sağduyumuz: Folk Siyasetine Giriş	15
Eyleme Giderken Komik Bir Şey Oldu	18
Folk Siyasetini Tanımlamak	25
Bunalmış	30
Zaman Aşımına Uğramak	36
Hareket Üstünlüğünü Yitirmek	41
İleriye Bakmak	47
II. Neden Biz Kazanamıyoruz?	
Günümüz Solunun Eleştirisi	49
Yataycılık	52
Occupy Hareketi	58
Arjantin	71
Yerelcilik	76
Yerel Gıda	77
Yerel Ekonomi	82
Direnmek Boşuna	87
Her Siyaset Yerel midir?	91
III. Onlar Nasıl Kazanıyor?	
Neoliberal Hegemonyanın Yapımı	95
Neoliberal Düşünce Kolektifi	101
Pek de Deneysel Olmayan Adımlar	106
İkinci El Fikir Tüccarları	108
Direksiyonu Ele Almak	113
İmkânsız, Kaçınılmaza Dönüşürken	117
Solun Bir Mont Pelerin'i Olabilir mi?	121

IV. Sol Modernite	127
Hiperbatıl İlerleme	133
Yıkıcı Evrenseller	139
Sentetik Özgürlük	145
V. Gelecek Çalışmıyor	155
Her An Yoksul Olabilirsin	159
Sömürülmemenin Sefaleti	169
Artığın İntikamı	179
Çalışma Krizi	189
VI. Çalışma Sonrası Tahayyüller	193
Tam Otomasyon	198
Pazartesilerden Değil, İşinden Nefret Ediyorsun	207
Maaş Yetmiyor	214
Tembellik Hakkı	223
Özgürlük Alanı	229
VII. Yeni Bir Sağduyu	233
Rıza Mühendisliği	240
Geleceği Hatırlamak	248
Neoliberalizmle Baş Etmek	256
Teknolojinin Amacını Değıştirmek	262
VIII. Gücün İnşası	277
Popülist Bir Sol	280
Örgütsel Ekoloji	290
Kaldıraç Noktaları	304
Sonuç	315
Kapitalizmden Sonra	322
Gelecekten Önce	327
Teşekkür	331
Kaynakça ve Notlar	332
Dizin	437

Giriş

Gelecek nereye gitti? Yirminci yüzyılın büyük bir kısmı boyunca gelecek, kurduğumuz hayallerin hâkimiydi. Sol siyasetin ufukları, çoğu zaman halk siyasetinin gücü ile teknolojinin özgürleştirici potansiyelinin kesişiminden doğan çok sayıda kurtuluşçu görüşle doluydu. Yeni serbest zaman alanlarına dair öngörülerden Sovyetler döneminin kozmik komünizmine, siyahi kültürün sentezci ve diasporik doğasının afrofüturist örneklerinden radikal feminizmin cinsiyet sonrası tahayyüllerine kadar solun popüler imgelemi bugün hayal ettiğimiz her şeyden çok daha üstün toplumlar tasarlıyordu.¹ Halkın yeni teknolojiler üzerindeki siyasi egemenliği yoluyla, dünyamızı kolektif biçimde daha iyi yönde dönüştürebilirdik. Bugün bu hayaller, bir anlamda, daha önce hiç olmadığı kadar yakın görünüyor. Yirmi birinci yüzyılın teknolojik altyapısı, çok farklı bir siyasal ve iktisadi sisteme ulaşmamızı

sağlayabilecek kaynakları üretiyor. Makineler on yıl öncesi-
ne kadar hayal bile edemeyeceğimiz görevleri gerçekleştiriyor.
İnternet ve sosyal medya, daha önce sesleri hiç duyul-
mamış milyarlarca insana seslerini duyurma imkânı veriyor
ve küresel katılımcı demokrasiyi hayata hiç olmadığı kadar
yaklaştırıyor. Açık kaynak tasarımlar, özgür yazılımlardaki
yaratıcılık ve üç boyutlu yazıcılar, birçok üründeki kıtlığın
üstesinden gelebileceğimiz bir dünyaya işaret ediyor. Yeni
bilgisayar simülasyonları ise iktisadi planlamaya tekrar can
vererek bize ekonomileri daha önce örneğine rastlanmamış
yollarla akılcı bir biçimde yönetebilme olanağı sağlayabilir.
En yeni otomasyon dalgası, bir yığın sıkıcı ve küçük düşü-
rücü işin tamamen ortadan kaldırılması ihtimaline kapı açı-
yor. Temiz enerji teknolojileri neredeyse sınırsız ve çevresel
olarak sürdürülebilir enerji üretimini mümkün kılıyor. Ve
yeni medikal teknolojiler yalnızca daha uzun ve sağlıklı bir
hayatı mümkün kılmakla kalmıyor, aynı zamanda cinsiyet
ve cinsel kimlikler üzerine yeni deneyler için alan açıyor.
Daha az çalışma, kıtlığın sonu, iktisadi demokrasi, toplumsal
faydası olan ürünlerin üretimi ve insanlığın özgürleşmesi
gibi solun klasik taleplerinin çoğu, tarihin hiçbir noktasında
olmadığı kadar gerçekleştirilebilir görünüyor.

Teknolojik çağımızın gösterişli pırıltısına rağmen, eski
ve köhne bir toplumsal ilişkiler ağıyla sınırlanmış durum-
dayız. Uzun saatler boyunca çalışmaya, işe giderken daha
uzun yollar katetmeye ve her geçen gün daha da anlamsız-
laşan görevleri yerine getirmeye devam ediyoruz. İşlerimiz
daha güvencesiz, maaşlarımız artmıyor ve borçlarımız bo-

ğucu bir hâl aldı. Ayın sonunu getirmekte, sofraya yemek koymakta, kirayı ya da ev kredisi taksitlerini ödemekte zorlanıyor; bir işten diğerine savrulurken emeklilik hayalleri kuruyor ve çocuk bakımı için bütçemize uygun bir çözüm bulmak için çabalıyoruz. Otomasyon bizi işsiz bırakıp durgun maaşlar orta sınıfı felakete sürüklerken şirketler yeni kâr rekorları kırıyor. Daha iyi bir geleceğin parıltıları, her geçen gün daha istikrarsız ve talepkâr hâle gelen dünyanın baskısı altında eziliyor ve unutuluyor. Ve her gün normal bir şekilde işe geri dönüyoruz: Yorgun, endişeli, stresli ve bıkkınız.

Gezegnimiz açısından bakıldığında ise, işler çok daha karanlık görünüyor. Küresel iklim felaketi hız kesmeden devam ediyor ve ekonomik krizin getirdiği devamlı çöküş, hükümetleri kemer sıkma politikalarının neden olduğu felç edici bir borç sarmalına itti. Algılayamadığımız soyut güçlerin sarsarak şaşkına çevirdiği bizler ise, iktisadi, toplumsal ve çevresel güçlerin gelgit dalgalarından kaçacak ya da onları kontrol edecek gücümüz yokmuş gibi hissediyoruz. Peki bunu nasıl değiştireceğiz? Nereye bakarsak bakalım, geçtiğimiz yüzyıla egemen olmuş siyasal sistemler, hareketler ve süreçler, artık gerçekten dönüştürücü bir değişim meydana getiremeyecek gibi görünüyor. Aksine, bizi sonsuz bir perişanlık döngüsüne soktular. Seçime dayalı temsili demokrasi tamir edilemez bir noktada. Merkez sol partilerin içleri boşaltıldı ve tüm kamusal etkileri kurutuldu. Bu partilerin cesetleri, kariyerist hırslar için birer araca dönüştü. Radikal siyasi hareketler umut verici bir şekilde doğuyor,

ama tükenmişlik ve baskının etkisiyle çabucak yok oluyor. Örgütlü emek, gücü sistematik olarak elinden alınarak etkisizleştirildi ve zayıf direnişlerin ötesine geçemeyecek hâle geldi. Tüm bu felaketlere rağmen, günümüz siyaseti yeni fikirlerin yokluğuyla inatçı bir şekilde kuşatılmış durumda. Neoliberalizm on yıllardır kontrolü elinde tutuyor ve sosyal demokrasi yalnızca bir nostalji nesnesi olarak varlığını sürdürüyor. Krizler gücünü ve hızını artırdıkça, siyaset sinip geri çekiliyor. Siyasi hayal gücü felç hâlinde ve gelecekte vazgeçildi.²

Elinizdeki kitap, bu noktaya nasıl geldiğimiz ve buradan sonra nereye gidebileceğimiz üzerine. “Folk siyaseti” adını verdiğimiz fikri kullanarak, daha iyi bir gelecek inşa etme kapasitemizi nasıl ve niçin kaybettiğimize dair bir teşhis sunuyoruz. Küreselleşme karşıtı ve savaş karşıtı hareketlerden Occupy Wall Street’e (Wall Street’i İşgal Et), en güncel mücadele dalgası, folk siyaseti fikrinin etkisi altında, yerel alanları, anlık eylemleri, geçici hareketleri ve her türlü tikelciliği fetişleştirdi. Bu siyaset biçimi, daha fazla emek gerektiren kazanımların genişletilmesi ve güçlendirilmesini üstlenmek yerine, küresel neoliberalizmin saldırılarına karşı sığınaklar inşa etmeye odaklandı. Böyle yaparak, yeni bir dünyayı dillendirme ya da inşa etme kapasitesi olmayan bir savunma siyaseti hâline geldi. Neoliberalizmden kurtulmak ve daha iyi bir şey inşa etmek isteyen hareketler için, folk siyaseti yaklaşımı yetersizdir. Bu kitap, folk siyasetinin yerine, geleceğimizin kontrolünü geri almak isteyen ve kapitalizmin izin verdiğinden daha modern bir dünya arzusu-

nu teşvik edecek alternatif bir siyaset ortaya koyuyor. Yirmi birinci yüzyıl teknolojisinin sahip olduğu ütöpik potansiyeller, dar görüşlü kapitalist hayal gücüne mahkûm kalmamalı; bunları tutkulu bir sol alternatifle özgürleştirmeliyiz. Neoliberalizm çöktü, sosyal demokrasi artık imkânsız, yalnızca alternatif bir görüş evrensel refah ve kurtuluşu getirebilir. Daha iyi bir dünyayı dile getirmek ve gerçek kılmak, günümüz solunun temel görevidir.

I

**Siyasi Sağduyumuz:
Folk Siyasetine Giriş**

“Hamle sırası bizdeydi ve biz, bir şeyler olmasını bekler gibi,
öylece durduk, tıpkı bütünüyle sembolik olan tavrını gösterdikten
sonra cezasını bekleyen uslu vicdani retçiler gibiydik.”

Dave Mitchell

Öyle görünüyor ki, günümüzde en küçük değişimi gerçekleştirmek için bile en büyük çabayı göstermemiz gerek. Milyonlarca insan Irak Savaşı'na karşı yürüdü, ama savaş tam olarak planlandığı gibi gerçekleşti. Yüz binlerce insan kemer sıkma politikalarını protesto ediyor, ama eşi benzeri görülmemiş bütçe kesintileri devam ediyor. Eğitim harçlarındaki artışlara karşı art arda öğrenci protestoları ve işgaller gerçekleşse ve isyanlar dahi çıksa, harçlar acımasızca artmaya devam ediyor. Dünyanın her yanında insanlar, ekonomik eşitsizliğe karşı seferberlik ilan edip protesto kampları kuruyor, ama zengin ve fakir arasındaki uçurum derinleşmeye devam ediyor. 1990'ların sonlarındaki alternatif küreselleşme hareketlerinden 2000'lerin başındaki savaş karşıtı ve ekolojik koalisyonlara ve 2008'den itibaren süren yeni öğrenci direnişleriyle Occupy (İşgal Et) hareketlerine baktığımızda, ortak bir şablon beliriyor: Direniş mücadeleleri hızla yükseliyor; her seferinde artan sayılarıyla pek çok insanı seferber ediyor ve buna rağmen,

yerine yalnızca daha da güçlenmiş bir hissizlik, melankoli ve yenilgi duygusu bırakarak ortadan kayboluyor. Milyonlarca insanın daha iyi bir dünyaya yönelik arzusuna rağmen, bu hareketlerin etkisi asgari düzeyde kalıyor.

Eyleme Giderken Komik Bir Şey Oldu

Bu mücadele döngülerine egemen olan başarısızlığın bir sonucu olarak, günümüz solunun birçok taktiği, ağır kadercilikle yüklü, törensel bir doğaya büründü. Protesto, yürüyüş, işgal ve doğrudan eylemin başka biçimleri gibi başat taktikler, insanların ve polisin kendilerine atanan rolleri oynadıkları, iyi bilinen bir anlatının parçası hâline geldi. Bu eylemlerin sınırları, senaryonun değiştiği kısa anlarda daha da belirginleşiyor. 2001 yılında gerçekleşen Amerika Devletler Zirvesi'nde yaşananları bir aktivist şöyle anlatıyor:

Eylemlerin ilk günü olan 20 Nisan'da, arkasında 34 devlet liderinin bütün yarıküreyi kapsayan bir ticaret anlaşmasına imza atacağı tel örgülere doğru, binlerce kişi hep birlikte yürüdük. Siyahlar içindeki aktivistler, mancınıklarla fırlatılan peluş ayıların gölgesinde ve izleyenlerin tezahüratları eşliğinde, cıvata kesikleri kullanarak tel örgülerin desteklerini hızlıca söküp kancalarla alaşağı ettiler. Bir anlığına kongre merkeziyle aramızda engel namına hiçbir şey kalmamıştı. İndirilen tel örgülerin üstünde debelendik, ama çoğunlukla bundan daha ileri gitmedik. Sanki en başından bu yana, amacımız sadece devletin tel

örgü ve çimentodan yapıma bariyerinin yerine, bizim yaptığımız, insandan bariyeri koymaktı.¹

Burada, eylemlerin sembolik ve törensel doğasının, *bir şeyler* yapmış olmanın coşkusuyla bir araya gelişinin yanı sıra, gerçekleşmesi beklenen anlatıda yaşanan ilk kırılmayla birlikte ortaya çıkan derin belirsizliği de görüyoruz. Görevine sadık protestocu rolü, bu aktivistlere, tel örgüler yere indiğinde ne yapmaları gerektiği konusunda en ufak bir ipucu vermemişti. Stop the War (Savaşı Durdur) yürüyüşleri gibi olağanüstü siyasi yüzleşmeler, G20 ve Dünya Ticaret Örgütü'ne karşı girilen, artık aşına olduğumuz sokak çatışmaları ve Occupy Wall Street'teki heyecan verici demokrasi sahnelerinin hepsi, sanki gerçekten bir şeyler değişecekmiş gibi son derece önemli oldukları izlenimini vermişti.² Ama hiçbir şey değişmedi ve uzun vadeli zaferler yerine, basit memnuniyetsizlik naraları tercih edildi.

Dışarıdaki gözlemciler açısından, bu hareketlerin ne istedikleri çoğu zaman belirsizdir, dünyaya yönelik genel bir hoşnutsuzluk ifadesinin ötesine geçemezler. Günümüzde protestolar savruk ve değişken taleplerin bir karışımı hâline geldi. Örneğin, 2009 yılında Londra'da yapılan G20 toplantısındaki protestolarda, büyük antikapitalist taleplerle yürüyenler de vardı, daha makul hedefleri olan ve yerel sorunlar için yürüyenler de. Bu talepler fark edildiklerinde dahi, genellikle elle tutulur bir şey sunamıyor; çoğu zaman boş sloganlardan ibaret kalıyor ve dünya barışı çağrısı yapmak ne kadar anlamlıysa, o kadar anlamlı olabiliyorlar.

Daha yakın tarihli mücadelelerde ise, talepte bulunma fikrinin kendisi sorgulandı. Occupy hareketi, bildiğimiz üzere, anlamlı hedefler ortaya koymakta zorlanmıştı; aşırı somut herhangi bir talebin bölünmeye sebep olmasından korkuyordu.³ Ve Batı dünyasındaki öğrenci işgallerinin büyük bir bölümü, hiçbir şey talep etmemenin radikal bir eylem olduğu yanlışlığıyla “talep yok” mantrasını kullanmaya başladı.⁴

Katılımcılara bu eylemlerin nihai sonuçlarının ne olduğu sorulduğunda, bir kısmı genel bir faydasızlık hissi kabullenirken, diğerleri ise, eylemlere katılanların radikalleşmesine işaret ediyor. Eğer günümüz protestolarına bir tür kamusal farkındalık yaratma pratiği olarak bakarsak, başarılarının, en iyimser ifadeyle, kısmi olduğunu söyleyebiliriz. Protestocuların vermek istedikleri mesajlar, onlara zerre kadar sempati duymayan, fakat mülk tahribatı içeren görsellere de âşık bir medya tarafından ayaklar altına alınır, ki medyanın bile, bu mücadele biçiminin her geçen gün kendini tekrar eden ve sıkıcılaşan bir hâl aldığını kabul ettiğini varsayabiliriz. Kimileri artık bu hareketlerin, protestoların ve işgallerin bir amaca ulaşmak için değil, yalnızca amaçsızca var olduklarını düşünüyor.⁵ Bu durumda amaç, katılımcılarda belirli bir dönüşüm meydana getirmek ve iktidarın olağan işleyişinin dışında kalan bir alan yaratmaktır. Bunda haklılık payı olmasına rağmen, protesto kampı gibi yerler genellikle kısa ömürlü ve küçük çaplı olur ve sonuç olarak, neoliberal ekonomik sistemin çok daha büyük yapılarına meydan okuyamayacak seviyede kalırlar.

Bu, toplumu dönüştürme potansiyeline sahip olan bir şey olmaktan öte, siyasetin bir serbest zaman etkinliğine dönüşmüş hâli ya da bir uyuşturucu-tecrübesi-olarak-siyasettir. Bu tarz protestolar, toplumsal yapıları dönüştürmeyi tamamen pas geçip yalnızca katılımcılarının zihinlerinde yer edinirler. Her ne kadar radikalleşme ve farkındalık artırma çabalarının belli açılardan önemli olduğu şüphe götürmese de, tüm bu çabaların karşılığını *ne zaman* alacağımız sorusu karşımızda durmaktadır. Ciddi bir seviyeye ulaşan bilinçlendirmenin, eyleme geçmeye hazır olması için varması gereken bir nokta mevcut mudur? Protestolar bağlantılar kurar, umudu teşvik eder ve insanlara sahip oldukları gücü hatırlatır. Ancak bu geçici hislerin ötesinde, siyaset hâlâ bu gücün kullanımını talep eder, yoksa tüm bu duygulanımsal bağlar çöpe gider. Eğer kapitalizmin en büyük krizlerinden birisinin ardından harekete geçmeyeceksek, ne zaman geçeceğiz?

Protestoların duygulanımsal yanlarına olan vurgu, duygulanımsal olana reel politikanın asıl alanı olarak imtiyaz tanıyan daha geniş bir eğilimin güçlenmesine katkıda bulunmaktadır. Bedensel, duygusal ve içgüdüsel unsurlar, daha soyut analizleri tamamlayarak geliştirmektense, onları yerlerinden edip engeller. Örneğin, sosyal medyanın bugün sunduğu manzara, sonu gelmeyen hakaret ve öfke selinden artakalan tatsız artıklarla dolu. Mevcut sosyal medya platformlarının, çevrimiçi bir kimliğin sürdürülmesi temelindeki bireyselleşimi düşündüğünde, çevrimiçi “siyasetin”, ahlaki olarak saf bir benlik sunumuna doğru meylettığını

görmek çok da şaşırtıcı olmasa gerek. Ahlaken doğru görünmeye, siyasi değişimin koşulları üzerine düşünmekten daha fazla önem veriyoruz. Ama bu tek günlük öfkeler, en az doğdukları kadar hızlı bir şekilde ölüyor ve bizler de çok geçmeden bir sonraki öfkeli harekâtımıza başlamış oluyoruz. Diğer mecralarda ise, ezilenlerle kurulan empatinin kamusal ifadeleri, daha ince elenmiş sık dokunmuş analizlerin yerini alıyor ve bu durum, acele veya yanlış hedefe yönelik eylemlerle ya da tamamen eylemsizlikle sonuçlanıyor. Siyaset, umut, öfke, korku ya da hiddet gibi duygu ve hislerle daima bir ilişki içerisinde olsa da, bu itkiler siyasetin temel kipi olarak ele alındıklarında, son derece sorunlu sonuçlar doğurabiliyor. Meşhur bir örnek olan 1985 yılındaki Live Aid konserlerinde, yürek sızlatan görseller ve ünlülerin başını çektiği, duygusal manipülasyona dayalı etkinlikler yoluyla, Afrika'daki açlığın son bulması için büyük miktarda para toplandı. Aciliyet hissi, düşünmeden vazgeçmek pahasına, acil eylemi gerektiriyordu. Ancak toplanan paralar gerçekte açlığın sebebi olan iç savaşın büyümesine, isyancı milislerin yapılan gıda yardımlarını kendi amaçları için kullanmasına neden oldu.⁶ Konseri evlerinden seyredenler, hiçbir şey yapmaktanansa, öyle ya da böyle bir işe yaramış olmanın rahatlığını hissederken, tarafsız bir analiz aslında soruna katkıda bulduklarını ortaya çıkardı. Bu istenmeyen sonuçlar, eylemin hedeflerinin büyüyüp daha soyut hâle gelmesiyle iyice yayıldı. Eğer tutkusuz bir siyaset taş kalpli, bürokratik bir teknokrasiye sebep oluyorsa, analizden yoksun tutku da etkili eylemin dürtüsel bir ikamesine

dönüşme riskini taşıyor. Siyaset, bireysel güçlenme duyguları üzerine kurularken kazanımlar söz konusu olduğunda ne denli eksik olduğumuz gerçeğini maskeliyor.

Belki de en moral bozucu olan, hareketlerin başarılı olduğu kimi durumlarda bile, bu başarıların daha ezici kayıplar bağlamında gerçekleşmesidir. Örneğin, Birleşik Krallık'ın her yanından vatandaşlar, kimi durumlarda başarıya ulaşan şekillerde harekete geçerek yerel hastanelerin kapatılmasını önlediler. Ancak bu gerçek başarılar, Ulusal Sağlık Sistemi'nin etkisiz hâle getirilmesi ve özelleştirilmesine dair daha büyük planların altında ezildi. Benzer bir şekilde, son zamanların hidrolik kırma karşıtı hareketleri farklı bölgelerdeki deneme sondajlarını durdurmayı başardı, ama hükümetler, buna rağmen kayagazı kaynağı aramaya ve şirketlere de bu amaçla destek sağlamaya devam etti.⁷ Birleşik Devletler'deki barınma krizi sonrasında, tahliyeleri durdurmak için ortaya çıkan farklı hareketler, insanların kendi evlerinde kalmaya devam etmeleri konusunda gerçek kazanımlar elde etti, ama yüksek faizli mortgage kredilerinin yarattığı yıkıma sebep olanlar, kârları toplamaya devam ediyor, ülkenin dört bir yanı iflas dalgalarıyla boğuşuyor ve şehirlerde kira artışı sürüyor.⁸ Umut aşılama konusunda şüphesiz faydalı olan bu küçük başarılar, ezici yenilgiler karşısında yok olup gidiyor. En iyimser aktivistler dahi, başarısız olmayı sürdüren bu mücadeleler karşısında bocalıyor. Rolling Jubilee gibi iyi niyetli diğer kuruluşlar ise, neoliberal sağduyunun yarattığı tahribattan kurtulmaya uğraşılıyor.⁹ Rolling Jubilee'nin imkânları sınırlı olan insanların

borçlarını ödemek için kitle-kaynak (crowdsourcing) yoluyla para toplaması gibi görünürde radikal bir hedef, aslında gönüllü hayırseverlik ve kaynakların yeniden dağılımına dayanan sisteme aldanarak, borcun meşruluğunu ta en başından kabul etmek anlamına geliyor. Bu açıdan, Rolling Jubilee inisiyatifi, devlet hizmetlerinin çöküşüne karşılık, krize müdahale etmek amacıyla ortaya çıkan projelerin oluşturduğu büyük toplamın yalnızca bir parçasıdır. Bunlar arzulanabilir birer gelecek vizyonu olmaktan çok, hayatta kalma mekanizmalarıdır.

Tüm bunlardan ne tür bir sonuç çıkarabiliriz? Küçük çaplı birçok başarı elde etmiş ve büyük seferberlik anları yakalamış olmalarına rağmen, güncel mücadelelerin önemli birer yenilgi olduklarını kabul etmeliyiz. Oysa günümüz soluna dair herhangi bir analizin sorması gereken temel soru şudur: Yanlış giden neydi? Yükselen devlet baskısının ve şirketlerin artan gücünün, solun zayıflamasında önemli bir rol oynadığı inkâr edilemez. Yine de işçilerin üzerindeki baskı, kitlelerin prekaryalaşması ve kapitalistlerin on dokuzuncu yüzyılın sonlarındaki hâllerine kıyasla daha güçlü olup olmadıkları hâlâ birer tartışma konusudur. O zamanlarda da işçiler temel hakları için, çoğu zaman kendilerine karşı ölümcül düzeyde şiddet uygulamaya dünden razı devletlerle mücadele ediyordu.¹⁰ Halbuki o dönemdeki kitle hareketleri, genel grevler, militan işçiler ve radikal kadın örgütlerinin her biri gerçek ve kalıcı başarılarla imza attı. Günümüzde ise bu türden başarılarla ulaşmamız söz konusu bile değildir. Solun bugünkü zayıflığı, yalnızca devletin ve

kapitalizmin artan baskısı ile açıklanamaz: Dürüst bir hesaplaşma, aynı zamanda solun *içinde* de sorunlar olduğunu kabul etmelidir. Solun temel sorunlarından biri de, folk siyasetçi düşünce olarak adlandırdığımız eğilimin yaygın bir şekilde ve eleştirilmeden kabullenilmesidir.

Folk Siyasetini Tanımlamak

Folk siyaseti nedir? Folk siyaseti, çağdaş sol içerisinde siyaseti örgütleme, eyleme geçirme ve siyaset hakkında düşünmeye dair sağduyu temelli yolları besleyen bir fikirler ve sezgiler kümesi tayin eder. Bu küme, solu zayıflatma, onu büyüyemez, kalıcı etkiler yaratamaz ve belirli ilgi alanlarının dışına çıkamaz hâle getirme riski taşıyan bir dizi stratejik varsayımdan meydana gelir. Folk siyasetinin etkisi altındaki sol hareketlerin başarılı olma ihtimali çok düşük olduğu gibi, bunlar kapitalizmi dönüştürme kapasitesine de sahip değildir. Kavramın kendisi ise “folk” sözcüğünün kullanıldığı iki bağlamdan da beslenmektedir. İlk bağlam, dünyaya dair sezgisel kavrayışlarımızın tarihsel süreç içerisinde kurulduğunu ve çoğu zaman da hatalı olduğunu öne süren folk psikolojisi eleştirilerini temel alır.¹¹ İkincisi ise küçük çaplı, otantik, geleneksel ve doğal olanın mekânı olarak “folk”a atıfta bulunur. Folk siyaseti fikri her iki boyutu da kapsar.

Dolayısıyla, ilk yaklaşım olarak, folk siyasetini mevcut iktidar mekanizmalarından kopuk, kolektif bir biçimde ve tarihsel olarak inşa edilen bir siyasi sağduyu olarak tanımlayabiliriz. Siyasi, ekonomik, toplumsal ve teknolojik

dünyamız değıştikçe, daha önceden kolektif gücü özgürleştirici kazanımlara dönüştürebilmiş olan taktik ve stratejiler de tesirlerini yitiriyor. Günümüz solunun sağduyusu olarak folk siyaseti, çoğu zaman sezgilere dayanarak, hiç eleştirilmeden ve bilinçsizce kullanılıyor. Fakat sağduyu da tarihsel ve değışkendir. Günümüzün bilindik örgütlenme tarz ve taktiklerinin doğal ya da önceden verili olmadığını, aksine, belli başlı siyasi sorunlar karşısında zaman içerisinde geliştirildiklerini hatırlamakta fayda var. İmza kampanyaları, işgaller, grevler, öncü partiler, ilgi grupları, sendikalar; bunların hepsi belirli tarihsel koşullar sonucu ortaya çıktı.¹² Ancak belirli örgütlenme ve eylem biçimlerinin bir zamanlar fayda sağlamış olması, güncelliklerini korudukları anlamına gelmez. Günümüz solunda baskın olan taktik ve örgütlenme yapılarının çoğu, devlet komünizmi, dışlayıcı sendika deneyimleri ve sosyal demokrat partilerin çöküşüne verilen tepkilerdir. Ancak, o tarihsel anlarda anlamlı olan fikirler, artık siyasi dönüşüm için etkili araçlar olmaktan çıkmıştır. Dünyamız ilerlemeyi sürdürüp daha önce hiç olmadığı kadar karmaşık, soyut, doğrusal olmayan ve küresel bir hâl almıştır.

Kapitalizmin soyutluğuna ve insanlık dışılığına karşı folk siyaseti, zamansal, mekânsal ve kavramsal bir hemenşimdiciliğe vurgu yaparak, siyaseti “insani boyutlara” çekmeyi amaçlar. Folk siyaseti, özünde, doğrudanlığın daima daha iyi ve çoğu zaman daha özgün olduğunu söyleyen sezgisel bir kılavuzdur. Bunun sonucu olarak, soyutlamaya ve dolayımı yönelik derin bir şüpheyi beraberinde getirir.

GELECEĞİ İCAT ETMEK

POSTKAPİTALİZM VE ÇALIŞMANIN OLMADIĞI BİR DÜNYA

NICK SRNICEK & ALEX WILLIAMS

TÜRKÇELEŞTİREN: AHMET ALPHAN SABANCI

"İnsanlığın geleceği, teknolojik dönüşümdeki özgürleşmeye sıkı sıkıya bağlıdır. Geçerliliğini korumak ve siyasal açıdan etkili kalmak isteyen her hareketin teknolojik dünyamızdaki im-
Teknolojideki ilerlemeler ve dijitalleşme
yaşamlarımızı radikal bir biçimde dönüştürürken gelecek üzerine düşünmenin ve yeni bir dünya icat etmenin vakti geldi de geçiyor bile. Srnicek ve Williams, bu göreve talip olan sol siyasetlerin, teknolojiyle ilgili önyargıları ve hapsoldükleri yerel savunma siyasetleri nedeniyle sınırlı kaldıklarını ifade ederek küresel kapitalizmin ancak evrensel bir vizyonla alt edilebileceğini söylüyor. Antikapitalist mücadeleye ve günümüzün toplumsal hareketlerine dair güncel bir bakış vadeden bu çalışma, kapitalizmin olmadığı bir dünya hayalini her zamankinden daha geçerli ve güçlü kılıyor.
kân ve gelişmeleri yakalaması gerekir. Sol şimdiki hâliyle ne günümüzde kalabilir ne de geçmişe dönebilir. Yeni ve daha iyi bir gelecek kurmak için yeni bir hegemonya inşa etmemiz ve bunun için de gerekli adımları atmamız gerekiyor. Kolektif hayal gücümüzü kapitalizmin koyduğu sınırların ötesine taşımak zorundayız. Bugün ne kadar sağlam görünürse görünsün, neoliberalizmin geleceği de güvende değildir. Şimdiye dek tanık olduğumuz tüm toplumsal sistemler gibi neoliberalizm de sonsuza kadar sürmeyecektir. Bugün bize düşen, neoliberalizmden sonrasını icat etmektir."

Delidolu

delidolu.com.tr

f t @ delidolukitap

#NE YAPMALI?

ISBN: 978-605-2349-45-8

9 786052 349458